

travelbook

Jordania

Bezdroża

mistrzowska
ochrona **ERGO**
HESTIA[®]

Autor przewodnika: Krzysztof Bzowski

Redaktor prowadzący: Łukasz Karolewski

Redakcja: Anna Młynowska

Korekta: Judyta Zegan

Opracowanie kartograficzne: Krzysztof Trojan, DAKA – Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Skład i fotoedycja: Sabina Binek

Okładka: materiały zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bejor1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5172-1

Copyright © Helion, 2019

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE JORDANII _____ 6

INFORMACJE PRAKTYCZNE _____ 11

PRZED WYJAZDEM _____ 12

Wybór czasu podróży _____ 12

Źródła informacji _____ 15

Formalności _____ 15

DOJAZD _____ 20

Samolotem _____ 20

Drogą lądową i morską _____ 20

NA MIEJSCU _____ 22

Komunikacja w regionie _____ 22

Noclegi _____ 24

Wyżywienie _____ 25

Zagrożenia _____ 27

INFORMATOR A-Z _____ 30

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE _____ 43

KRAJOZNAWCZE ABC _____ 44

Geografia _____ 44

Klimat _____ 46

Przyroda _____ 47

SPOŁECZEŃSTWO _____ 53

Ludność _____ 53

Język _____ 55

Religia _____ 55

KULTURA I SZTUKA _____ 57

KUCHNIA _____ 60

AMMAN I OKOLICE _____ 63

AMMAN _____ 64

▶ **Morze Martwe** _____ 84

BETANIA ZA JORDANEM _____ 86

NAD MORZEM MARTWYM _____ 89

PUSTYNNNE WNĘTRZE KRAJU _____ 93

ZAMKI NA PUSTYNI _____ 95

Kasr Al-Hallabat i Hammam As-Sarah _____ 96

Kasr Amra _____ 98

Kasr Al-Charana _____ 100

Kasr Al-Muszatta _____ 101

OAZA AL-AZRAK _____ 103

UMM AL-DŻIMAL _____ 107

PÓŁNOCNO-ZACHODNIA JORDANIA _ 109

DŻARASZ _____ 111

ADŻLUN I OKOLICE _____ 124

▶ **Szlak Jordański – Jordan Trail** _____ 128

IRBID _____ 130

Okolice Irbidu _____ 131

DROGĄ KRÓLEWSKĄ NA POŁUDNIE __ 137

MADABA _____ 140

Okolice Madaby _____ 147

▶ **W głębinach kanionów** _____ 158

AL-KARAK _____	160
Okolice Al-Karak _____	165
REZERWAT DANA _____	167
PETRA I WADI MUSA _____	171
▶ Zwiedzanie Petry _____	176
Okolice Petry _____	183
WADI RUM _____	186
▶ Organizacja wycieczek po Wadi Rum _____	190
AKABA _____	196
SŁOWNICZEK POLSKO-ARABSKI _____	202
INDEKS _____	205

Spis planów i map

Jordania _____ okładka (przód)	Petra _____	173
Centralna Jordania _____	Akaba _____	198
Geraza _____	Amman _____ okładka (tył)	
Madaba _____		142

Spis ramek

Co zabrać do Jordanii _____	13	Święta muzułmańskie _____	34
Placówki dyplomatyczne _____	16	Kalendarium historyczne _____	50
Jordan Pass _____	17	Dynastia Haszymidów _____	54
Nominały monet jordańskich _____	18	Oblężenie Rabbat Ammon _____	66
Przykładowe ceny _____	19	Zwiedzanie zamków	
Ważne telefony _____	29	na pustyni _____	94
Święta państwowe _____	33	Zalecane środki ostrożności _____	188

Atrakcje Jordanii

NA LIŚCIE UNESCO

Petra

▲
Ruiny starożytnego miasta, stolicy państwa Nabatejczyków, gdzie krzyżowały się szlaki handlowe łączące Egipt, Syrię, Fenicję i Arabię. Zachwyty wzbudzają przede wszystkim wyrzeźbione w skałach grobowce, w których można dostrzec wpływy starożytnych tradycji Orientu i kultury hellenistycznej. A wszystko to w fantastycznej scenerii śródgórskiej kotliny i ogromnych skał.

Kasr Amra

Jeden z „zameków na pustyni” to znakomicie zachowana budowla łaźni z VIII w., stanowiąca część zespołu rezydencjonalnego kalifów umajjadzkich. Sklepienia i ściany wewnątrz są pokryte niezwykłymi jak na epokę i islamski krąg kulturowy malowidłami.

▼

Umm ar-Rasas

Dziś położone niemal na pustkowiu, ale od końca III do IX w. było sporym miastem, założonym jako rzymski obóz wojskowy. Pośród ruin zachowały się m.in. wyjątkowo cenne mozaiki w pozostałościach kościoła św. Szczepana.

Rezerwat Wadi Rum

Miejsce wpisane na Listę UNESCO zarówno ze względów przyrodniczych, jak i kulturowych: fragment pustyni o spektakularnych krajobrazach, ukształtowanych przez miliony lat erozji piaskowcowych maszyw skalnych, pośród których od 12 tys. lat mieszkali ludzie.

Betania za Jordanem

Stanowisko archeologiczne na wschodnim brzegu rzeki Jordan identyfikowane przez chrześcijan jako miejsce chrztu Jezusa. Odkryto tu pozostałości wielu budowli związanych z początkami kultu chrześcijańskiego: kościołów i kaplic, klasztoru, jaskini pustelników i baptysteriów.

POMNIKI STAROŻYTNEJ KULTURY

Geraza

Zachowane pozostałości budowli starożytnej Gerazy są świadectwem obecności na tych ziemiach cywilizacji grecko-rzymskiej oraz późniejszej, związanej z chrześcijańskim Cesarstwem Bizantyńskim. Obok imponujących ruin zostało założone współczesne miasto Dżarasz.

Gadara

Ruiny starożytnego miasta greckiego, rzymskiego i bizantyńskiego nie są tak ogromne jak w Dżarasz, lecz zachwycają położeniem wysoko ponad dolinami Jordanu i Jarmuku oraz nieco bardziej odległego Jeziora Galilejskiego.

Teatr antyczny w Ammanie

Największy na terenie współczesnej Jordanii, doskonale zachowany teatr jest świadectwem znaczenia dawnego miasta Filadelfia, które po wiekach opuszczenia odrodziło się w 2. poł. XIX w. jako Amman; prócz teatru w stolicy kraju jest jeszcze kilka innych pozostałości budowli z różnych epok starożytnych.

Kup książkę

Poleć książkę

SKARBY PRZYRODY

Rezerwat Dana

Otoczenie doliny Wadi Dana to teren o niezwykłym bogactwie przyrody, która rozwija się tu dzięki różnorodności siedlisk przyrodniczych: od górskich stoków i płaskowyżów, na których panuje klimat śródziemnomorski, po pustynne dno doliny ryftowej Wadi al-Araba. Wpływ na warunki i bogactwo przyrodnicze ma też geologia – okoliczne góry zbudowane są z granitów, piaskowców i wapieni.

Kanion Wadi al-Maudżib

Dolina zwana „jordańskim Wielkim Kanionem” rozcina wyżyny Jordanii cią-

gnące się ponad wielką doliną ryftową, wypełnioną tu wodami Morza Martwego. Część doliny jest chroniona w rezerwacie Wadi al-Maudżib, obejmującym pustynne góry ponad kanionem.

Rezerwat Las Adżlun

Miejsce to najlepiej odwiedzić po dłuższym pobycie na pustyni – zieleń porastających górskie zbocza lasów o charakterze śródziemnomorskim na przybyszach z Polski nie zrobi wielkiego wrażenia, ale po wizycie pośród pustynnych pustkowi będzie przyjemną odmianą.

NAD WODĄ

Plaże nad Morzem Martwym

Dla wielu odwiedzających Jordanię to sztandarowa atrakcja. Dzięki jednemu z najwyższych na świecie poziomów zasolenia i gęstości można dosłownie unosić się na powierzchni wody. W dodatku specyficzny skład mineralny wody oraz szlam z dna jeziora mają zbawienny wpływ na skórę i są wykorzystywane w wielu produktach kosmetycznych.

Nurkowanie przy rafach koralowych w Morzu Czerwonym

Obok jedyne Jordanijskiego portu morskiego, Akaby, rozciąga się niewielki odcinek wybrzeża morskiego należącego do Jordanii; choć plaże nie są zachwycające, prawdziwe skarby kryją się pod wodą: to wyjątkowo łatwo dostępne, bo znajdujące się płytko i blisko brzegu rafy koralowe.

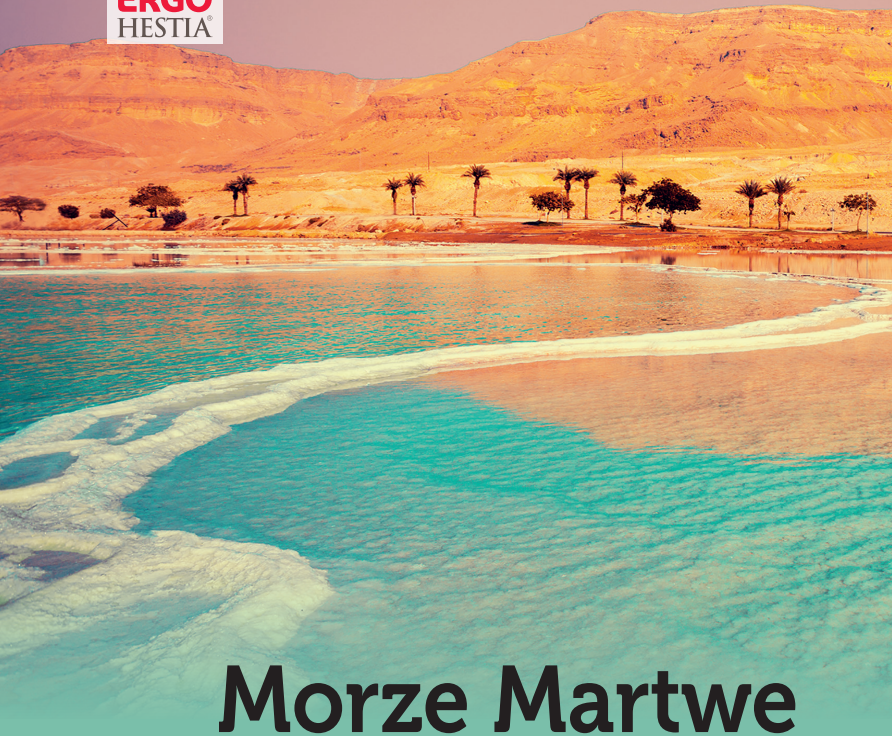
Źródła termalne Hammamat Ma'in

Siły drzemiące w głębi Ziemi, które rozzerwały skorupę ziemską i stworzyły wielką dolinę ryftową między Jordanią a Izraelem, dają o sobie znać również poprzez gorące, silnie zmineralizowane źródła, bijące w kanionach w kilku miejscach Jordanii. Te najbardziej znane to Hammamat Ma'in, zlokalizowane najbliżej Ammanu.

Kup książkę

Poleć książkę

Morze Martwe

Morze Martwe to w rzeczywistości bezodpływowe jezioro o powierzchni ok. 1020 km², długości 75 km i szerokości 5–16 km, zasilane przez tylko jedną stale płynącą rzekę – Jordan. Akwen powstał w ogromnej rozpadlinie, będącej przedłużeniem całego systemu zapadlisk, znanych jako Wielkie Rowy Afrykańskie. Rozpadlina Morza Martwego jest razem najgłębszą na świecie depresją. Dziś jej głębokość sięga 418 m p.p.m. (licząc do powierzchni lustra wody w morzu), lecz faktycznie jest głębsza, maksymalna głębokość akwenu to bowiem prawie 400 m. Przed tysiącami lat Morze Martwe było połączone z Morzem Czerwonym, stanowiło przedłużenie zatoki Akaba ku północy aż po Jezioro Galilejskie. Wraz z obniżaniem się poziomu wody w oceanach połączenie zostało przerwane. W dalszej przeszłości, przed setkami tysięcy lat, zdarzało się też, że depresja całkowicie wysychała i dopiero po latach ponownie napieniała się wodą. Gwałtowne parowanie wód w odciętych akwenie powoduje jego bezustanne kurczenie – niektórzy naukowcy przewidują, że jeśli nie uda się powstrzymać tego procesu, już za pół wieku Morze Martwe wyschnie całkowicie! Przyczynia się do tego ekstremalnie gorący klimat, w którym woda paruje z ekspresową szybkością, jej dopływ zaś jest coraz mniejszy. Coraz większe potrzeby rolnictwa oraz powiększającej się stale populacji Izraela i Jordanii sprawiają, że z biegiem Jordanu dociera do Morza Martwego coraz mniej wody. Dlatego w obu krajach rozważa się różne plany, mające ocalić akwen, jak budowa kanału dostarczającego wodę morską z Morza Czerwonego lub Śródziemnego.

Jednak to nie tylko rzeka Jordan zasila jezioro – przypuszcza się, że w jego dnie biją źródła silnie zmineralizowanych wód, którym Morze Martwe zawdzięcza swój niezwykle skład mineralny. Niewielkie ilości wody dopływają też wraz z rzekami, które spływają z gór i wyżyn po obu stronach akwenu. Część tych cieków jest okresowa, ale część płynie przez cały rok, zasilana przez mineralne źródła gorących wód termalnych.

W ostatnich latach coraz głośniejszą mówi się o projektach ratunku dla Morza Martwego. Choć negocjacje między Izraelem a Jordanią na ten temat nie są łatwe, to krystalizuje się coraz bardziej wspomniany plan budowy specjalnego kanału z zatoki Akaba, który poprzez dolinę Wadi al-Araba wiódłby aż do Morza Martwego. Częścią projektu jest stacja odsalania wody morskiej, która następnie byłaby przeznaczona na potrzeby mieszkańców Ammanu oraz do zasilania systemów nawadniających obszary rolnicze na skraju Wadi al-Araba i przy południowym brzegu Morza Martwego.

A Morze Martwe warto ocalić ze względu na niezwykle skład jego wód. Żaden inny duży akwen na świecie nie ma tak wysokiego zasolenia, które tu sięga 330‰! Dla porównania – średni poziom zasolenia Morza Bałtyckiego wynosi zaledwie 7‰. W wodzie próżno zatem szukać ryb – jedyne żywe organizmy, które są w stanie przetrwać w tej solnej zupie, to specjalnie przystosowane bakterie. Ogromna zawartość soli (chlorku sodu, wapnia, potasu i magnezu) sprawia, że woda i szlam z dna mają właściwości lecznicze, zwłaszcza przy problemach skórnych. Parowanie powoduje, że w powietrzu nad wodą znajduje się wiele mikroelementów, a w tak głębokiej depresji wyższa jest także zawartość tlenu w powietrzu (nawet o 10% więcej niż na poziomie morza!), dlatego też pobyt tu zalecany jest astmatykom i alergikom. W południowej części Morza Martwego, obecnie od wielu lat odciętej od głównego akwenu, wydobywa się asfalt oraz pozyskuje sól.

Kup książkę

Poleć książkę

Organizacja wycieczek po Wadi Rum

Zwiedzając Wadi Rum indywidualnie, warto wiedzieć, że pieszo w jeden dzień nie zdoła się zobaczyć choćby kilka z najciekawszych miejsc. Dzielą je zbyt duże odległości. Dlatego, jeśli chce się nie tylko przenocować w pięknym miejscu w obozie namiotowym i pospacerować po jego okolicy, trzeba wybrać ofertę wycieczki – najlepiej samochodem terenowym (można wówczas zobaczyć zdecydowanie więcej w krótszym czasie niż w trakcie wycieczki na wielbłądach).

Najlepszym rozwiązaniem jest zarezerwowanie z góry noclegu wraz z wyżywieniem oraz wycieczką z lokalnym przewodnikiem-kierowcą. Zamówiony przewodnik będzie oczekiwał w umówionym punkcie: przy Visitors Center lub na parkingu obok wioski Wadi Rum. Planując budżet takiej wycieczki, trzeba liczyć się z tym, że nocleg z dwoma posiłkami i kilkugodzinną wycieczką samochodem terenowym z przystankami w najciekawszych miejscach to koszt minimum 40 JOD/os. Najlepiej rozłożyć koszty, podróżując w kilka osób (zwykle terenowe pick-upy zabierają maksymalnie sześciu pasażerów). Tańsze oferty się zdarzają – ale trzeba wtedy bardzo uważać, bo na pewno taki przewodnik oszczędza na którymś z elementów pakietu, np. wycieczka będzie wyjątkowo krótka lub obozowisko namiotowe znajduje się w rzeczywistości poza terenem rezerwatu przy miejscowości Disah.

Poniżej kilka polecanych firm i przewodników.

- ◆ **Rum Stars**, tel.: +962 795127025, <http://rumstars.com>; firma Ahmeda al-Zalabeyh, bardzo doświadczonego przewodnika; wycieczki samochodami terenowymi (m.in. na Dżabal Umm ad-Dami) i wielbłędami, własne obozowisko.
- ◆ **Bedouin Roads**, tel.: +962 795899723, <http://bedouinroads.com>; przewodnik Attayak Ali oferuje wiele różnorodnych programów, w tym nawet wycieczki 10-dniowe przez pustynię oraz 5-dniowe wyprawy z wielbłędami do Akaby.
- ◆ **Mohammed Mutlak**, tel.: +962 777424837, <http://wadirum.org>; kolejny kompetentny przewodnik z dużym doświadczeniem i różnorodną ofertą oraz własnym obozem.
- ◆ **Mohammad Hammad**, tel.: +962 772660319, <http://wadirumbedouincamp.com>; standardowe wycieczki jeepami lub na wielbłędach, wspinaczki na trudniejsze szczyty, porządny własny obóz.
- ◆ **Bedouins of Wadi Rum**, tel.: +962 795902127, <http://bedouinsowfadirum.com>; Sabah Atayek Aid i jego czterech synów mają niewielki obóz i ofertę wycieczek 1–2 dniowych.

Jeśli przyjechaliśmy na miejsce bez zarezerwowanej wcześniej wycieczki lub noclegu, zawsze można zrobić to za pośrednictwem Visitors Center. Tam można znaleźć oficjalny cennik – co ciekawe, podzielony jest on na dwie części: „Operator 1” i „Operator 2”, oferujące różne programy wypraw samochodami i wielbłędami. Związane jest to z tradycyjnym podziałem terenu między plemiona beduińskie – większą liczbę tras, obejmującą najciekawsze miejsca, oferuje „Operator 1”, czyli plemię Zalabia z doliny Wadi Rum. Ich samochody czekają przy parkingu na terenie wioski Wadi Rum. Natomiast „Operator 2” to mieszkańcy wsi Disah z plemienia Zuwajdeh – wolno im oferować wycieczki tylko w północno-wschodniej części terenu chronionego. Ich samochody i przewodnicy czekają na parkingu przed Visitors Center.

Niektórzy turyści korzystają z ofert wycieczek do Wadi Rum organizowanych przez hotele w Wadi Musa i Akabie, jednak najczęściej oznacza to, że w czasie takiej wycieczki w ogóle nie wjedzie się do Wadi Rum, a wyłącznie na teren na skraju rezerwatu od strony północnej w okolicy Disah, nocuje się też w jednym z tamtejszych ogromnych obozów namiotowych (na terenie Wadi Rum obozy są bardziej kameralne i położone w bardziej odludnych okolicach).

Jeśli podróżujemy samochodem – można tu zostawić auto lub udać się nim do wioski Wadi Rum.

Po zachodniej stronie wioski Wadi Rum, która powstała w ostatnim półwieczu jako chaotyczne zbiorowisko murowanych, brzydkich domostw, wyrasta wielki masyw **Dżabal Rum** (1754 m n.p.m.), najwyższy na terenie rezerwatu. Jego zdobycie wymaga podstawowych umiejętności wspinaczkowych i konieczne jest wynajęcie doświadczonego przewodnika. U stóp skał obok wioski znajdują się pozostałości **świątyni nabatejskiej** bogini Allat z I w. p.n.e. O 2 km dalej na południe u stóp skały, w cieniu gąłzi figowca bije niewielkie **źródło Lawrence'a**. Podczas wycieczek jeepami przyjeżdża tu mnóstwo turystów, miejsce słynie jednak przede wszystkim ze względu na postać legendarnego agenta brytyjskiego.

Na wschód od Visitors Center nad równinny dnem doliny wyrasta ogromna formacja skalna w kształcie siedmiu coraz wyższych kolumn – to tzw. **Siedem Filarów Mądrości**, nazwane tak na pamiątkę tytułu książki autobiograficznej Thomasa Lawrence'a. Można je obejść w trakcie ok. 2-godzinnego spaceru, wyruszając z Visitors Center. Wymaga to pokonania niewielkiego i niezbyt trudnego kanionu, który oddziela sławne skały od głównej części ogromnego masywu skalnego Dżabal Umm Iszrin, od strony wschodniej wyrastającego nad doliną Wadi Rum. Dalej na wschód, za kolejną doliną, wznosi się mniejszy masyw Umm Nfoos, rozcięty malowniczym kanionem **Siq Umm Tawaki**. Jeszcze piękniejszy i znacznie dłuższy jest kanion **Siq Burrah**, powstały dzięki erozji między górami Dżabal Burrah a Dżabal Abu Dżuida.

▼ Siedem Filarów Mądrości

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Wąwóz Khazali

Dalej w głębi pustyni w dolinie Wadi Umm Iszrin, po wschodniej stronie masywu Dżabal Umm Iszrin, znajduje się strefa najpiękniejszych **czerwonych wydm**. Jest tu niewielki, ale dość spektakularny kanion,

tworzący kilkunastometrowej szerokości szczelinę między masywem Dżabal Umm Alaidja a Dżabal Umm Kharg.

Najciaśniejszy kanion w okolicy to wąska szczelina skalna w masywie Dżabal Khazali dalej na południe. Zwany jest on **Siq Khazali** i oddalony o blisko 8 km na południe od wsi Wadi Rum. Po opadach deszczu jest on trudno dostępny, bo wiele kotłów skalnych na jego dnie wypełnia woda. Blisko 2 km na wschód od wejścia do kanionu wyrasta nad pustynną doliną kolejny masyw skalny – to Dżabal Kaber Amra. Na jego północnym, wciętym daleko w głąb równinnej Wadi al-Airam grzbiecie znajduje się najmniejszy z naturalnych skalnych mostów w Wadi Rum, zwany **Małym Mostem** (Little Rock Bridge, arab. Rakhabat al-Wadak). Nie jest zbyt imponujący, ale stanowi doskonały punkt widokowy, dzięki temu, że skały wdzierają się tu daleko w głąb doliny.

Kolejny naturalny most znajduje się blisko 4 km dalej na południe, w grupie skał zwanych Dżabal Umm Fruth – jest to **most Umm Fruth**. Znajduje się on na południowym krańcu otwartej dla wszystkich strefy rezerwatu. Dalej na południu

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Most Umm Fruth

ciągnie się część podlegająca ściślejszej ochronie. Z kolei największy skalny **most Burdah**, zawieszony na wysokości 80 m ponad podłożem, znajduje się na południowo-wschodnich krańcach rezerwatu, w masywie Dżabal Burdah, i jest trudno dostępny pośród skalnych urwisk. Aby do niego trafić, konieczne trzeba iść z przewodnikiem, a na końcowy odcinek podejścia na most przyda się lina do asekuracji.

Najdalsza wyprawa prowadzi na szczyt odległego o blisko 40 km na południe od

Visitors Center **Dżabal Umm ad-Dami** (1854 m n.p.m.). To najwyższy szczyt Jordanii, zlokalizowany w sąsiedztwie granicy z Arabią Saudyjską, już poza terenem rezerwatu Wadi Rum. Wejście na wierzchołek nie jest trudne, ale problemem może być znalezienie kierowcy pick-upa, który będzie znał drogę do podnóża góry, skąd zaczyna się podejście. Można o taką wyprawę pytać w Visitors Center, ale lepiej zawnoczyć poszukać pośród ofert przewodników z Wadi Rum w internecie.

Informacja turystyczna

Na wjeździe do doliny Wadi Rum znajduje się duży punkt Visitors Center (otwarte od 7.00 do zmierzchu). Można tam kupić bilety wstępu na teren rezerwatu, potwierdzić ważność Jordan Pass, zarezerwować wycieczkę samochodem terenowym lub na wielbłądzie oraz zamówić nocleg w obozie namiotowym albo usługę przewodnika. Na miejscu jest niewielkie muzeum oraz sklep z pamiątkami, niekiedy można otrzymać

brosturę z niezbyt dokładną poglądową mapą obszaru chronionego.

Dojazd

Jeśli wybieramy się do Wadi Rum samochodem (wypożyczonym w Akabie lub Ammanie), warto wiedzieć, że można nim dojechać tylko do wioski Wadi Rum lub do miejscowości w okolicy, takich jak Disah. Nocując w obozach namiotowych, nie mamy możliwości dojazdu tam własnym

samochodem – choć najczęściej wraz z noclegiem oferowany jest transport do i z obozu.

Wioska Wadi Rum jest oddalona o 30 km od autostrady przez pustynię – trzeba z niej skręcić na wschód w miejscowości Rashidiyah. Od strony Akaby (oddalonej o 43 km na południe) wjazd jest dobrze oznakowany, ale od strony Ammanu nie ma możliwości skrętu w lewo – trzeba przejechać nieco dalej do przełączki, gdzie należy zawrócić i cofnąć się do skrzyżowania. Po 18 km jazdy od autostrady obok posterunku policji jest skrzyżowanie – w skos w lewo jedzie się w do Disah, prosto do Wadi Rum. Następnie samochód można zostawić albo na parkingu przy Visitors Center, albo na początku wioski Wadi Rum obok Wadi Rum Resthouse. Oba parkingi są bezpłatne.

Dojazd możliwy jest również komunikacją publiczną. Do Wadi Rum Visitors Center z Akaby i Wadi Musa jeżdżą autobusy turystycznego oddziału firmy JETT (www.jtt.com.jo), z Akaby w obie strony 18 JOD, z Wadi Musa/Petry 15 JOD). Ponadto rano ok. 7.00 odjeżdża mikrobus do Akaby (przede wszystkim dla miejscowych); w przeciwną stronę odjeżdża z Akaby zwykle o 8.30 lub 13.30. Z kolei z Akaby można dojechać taksówką do Visitors Center (od 25 JOD) lub z Wadi Musa (od 35 JOD). Czasami w drodze powrotnej można znaleźć taksówki oczekujące na chętnych przy Visitors Center, ale lepiej spróbować zorganizować transport za pośrednictwem personelu obozowiska, w którym się nocowało.

Noclegi i wyżywienie

W Wadi Rum nie ma zwykłych hoteli czy hosteli, są jedynie obozowiska namiotowe, które jednak gwarantują fantastyczne przeżycia w postaci wieczoru i nocy na pustyni. Prawie zawsze oferowane jest w cenie noclegu śniadanie, dodatkowo można zamówić ciepłą kolację; transfer z parkingu do obozu też najczęściej wliczony jest w cenę. Śpi się w namiotach – najlepiej w dużych, tradycyjnie wykonanych

z czarnej wełny koziej (charakterystyczne czarne namioty z białymi pasami). Mogą to być namioty wieloosobowe, choć z myślą o turystach coraz częściej są 2-osobowe. Udogodnienia typu łazienki i toalety zawsze są wspólne, ciśnienie wody z oczywistych względów słabe, a woda ogrzewana jest przez słońce. Zawsze w obozowisku jest namiot do wspólnego przesiadywania, posiłków, rozmów do późnej nocy. Obozy na terenie rezerwatu w okolicy wioski Wadi Rum i dalej na południe są zazwyczaj niewielkie i ułożone w pięknej scenerii. Z kolei obozowiska koło Disah często są bardzo blisko szosy, poza terenem rezerwatu; są też o wiele większe, nieraz to zwykłe, duże namioty brezentowe, a obozowiska przystosowane są do przyjmowania wycieczek zorganizowanych, nawet autokarowych. Rezerwując sam nocleg przez internet na popularnych stronach rezerwacyjnych (np. www.booking.com), trzeba z uwagą przeczytać opinie: wiele ofert dotyczy obozów poza rezerwatem, choć na mapie lokalizacja wydaje się w obrębie rezerwatu! Poniżej kilka propozycji obozowisk w okolicy wioski Wadi Rum, można też sam nocleg zamówić u polecanych przewodników (zob. s. 191).

- ◆ **Bedouin Directions**, tel.: +962 776 886481, <http://wadirumjeeptours.com>. Niewielki obóz leży blisko 12 km na południe od wioski Wadi Rum, z dala od innych obozowisk, ukryty w kotlinie otoczonej ze wszystkich stron skałami.
- ◆ **Bedouin House Camp**, tel.: +962 779312344, możliwość rezerwacji także przez www.booking.com. Miniaturowy obóz prowadzony przez dobrze mówiącego po angielsku Ekaba, który oferuje także organizację wycieczek samochodem terenowym lub sam wskaże ciekawą trasę pieszą. Korzystne ceny.
- ◆ **Beyond Wadi Rum Camp**, tel.: +962 775561933, <http://beyondwadirum.com>; kameralny obóz tuż obok małego mostu skalnego, blisko kanyon Khazali. Korzystne ceny i organizacja wycieczek.

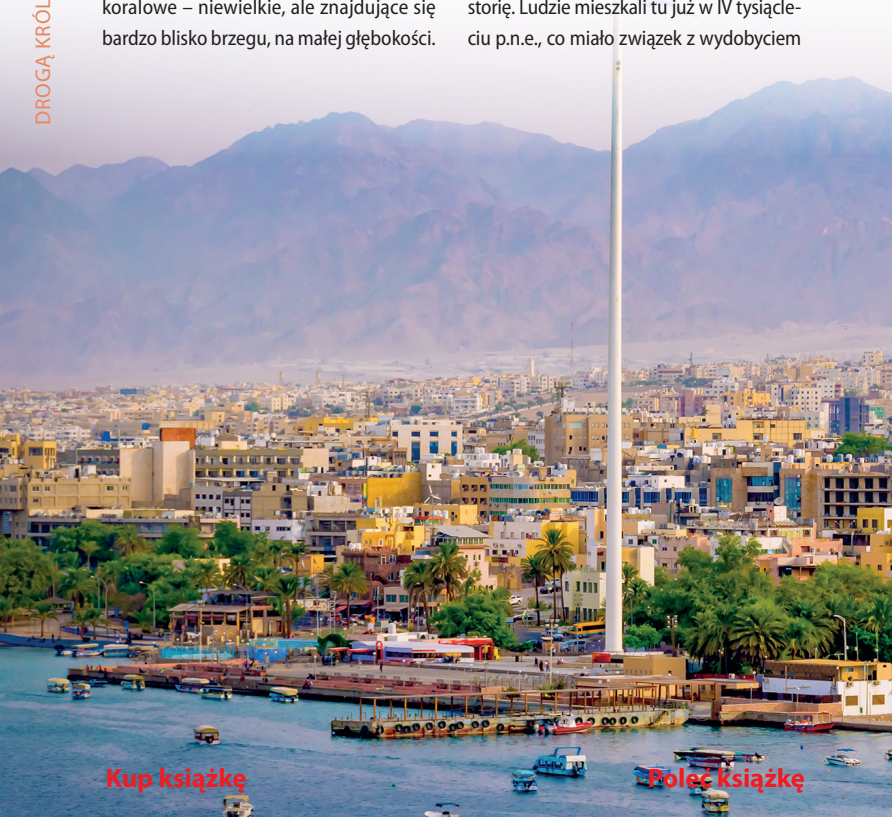
Akaba

Jedynie nadmorskie miasto i jordański port nad Morzem Czerwonym liczy ok. 150 tys. mieszkańców. To nie tylko duży ośrodek miejski, lecz także ogromnie popularna miejscowość wypoczynkowa z licznymi hotelami, apartamentami na wynajem i „wioskami wakacyjnymi”. To tu najchętniej wolny czas spędzają Jordańczycy z rodzinami podczas wakacji letnich – choć jest wówczas niezwykle gorąco. Dla turystów z Europy najciekawsza wydaje się możliwość kąpieli w morzu właściwie przez cały rok – nawet zimą temperatura powietrza rzadko spada poniżej 20°C, a temperatura wody jest nawet wyższa. Do tego dochodzą rafy koralowe – niewielkie, ale znajdujące się bardzo blisko brzegu, na małej głębokości.

Samo miasto nie ma poza tym wiele do zaoferowanie turystyce, choć jest dogodnym punktem wypadowym dzięki lotnisku, na którym lądują samoloty tanich linii lotniczych, oraz granicy z Izraelem, którą łatwo przekroczyć. Po stronie izraelskiej dosłownie naprzeciwko Akaby leży jeszcze bardziej popularny kurort Ejlal z własnym lotniskiem, na którym lądują m.in. samoloty z Polski.

HISTORIA

Choć obecna Akaba to miasto niemal zupełnie nowe, osadnictwo w tym ważnym strategicznie punkcie ma bardzo długą historię. Ludzie mieszkali tu już w IV tysiącleciu p.n.e., co miało związek z wydobyciem

Kup książkę

Poleć książkę

miedzi w okolicznych górach. Około 1500 r. p.n.e. powstał tu pierwszy port morski, z którego królestwo Edomitów eksportowało rudę miedzi. Zwane było wówczas Elath. Pod koniec IV w. p.n.e. znalazło się pod kontrolą Ptolemeusza z Egiptu i otrzymało greckie miano Berenice, zaś po podboju rzymskim (64 r. p.n.e.) znane było jako Aela lub Aila. Stąd zaczynała się rzymska droga Via Traina Nova do Bosry przez obecny Amman. Od początku IV w. n.e. stacjonował tu przeniesiony z Jerozolimy X legion rzymski. Niedługo później w mieście powstał jeden z pierwszych znanych kościołów chrześcijańskich na świecie, ustanowiono tu także biskupstwo.

W 630 r. Aila wpadła w ręce muzułmanów. Miasto wciąż dobrze prosperowało jako ważny port morski, zarówno w czasach kalifatu Umajjadów, Abbasydów, jak i w X w., gdy zajęli je Fatymidzi z Egiptu. Ostatni epizod świetności miasta Aila

przypadał na lata 1116–87. Było wtedy ważnym portem Królestwa Jerozolimskiego, zdobytym przez króla Baldwina I. Nakazał on budowę potężnego zamku na Wyspie Faraonów (obecnie w Egipcie) w zatoce Akaba. Od XIII w. odzyskane przez muzułmanów miasto podupadło, zniszczone przez trzęsienie ziemi i wcześniejsze walki z krzyżowcami. Dopiero w XVI w. na jego ruinach powstał niewielki fort, który nazwano od pobliskiej górskiej przełęczy Al-Aqaba. Wokół wyrosła mała, rybacka wioska. Współczesne miasto rozwinęło się dopiero po 1908 r., gdy dotarła tu odnoga Kolei Hidżaskiej, łączącej Damaszek z Medyną. W 1917 r. arabscy powstańcy po przewodem Thomasa Lawrence'a pokonali siły tureckie, zdobywając miasteczko, które od 1925 r. znalazło się w emiracie Transjordanii, a później w Jordanii. W latach 60. ubiegłego wieku w wyniku wymiany

Kup książkę

Poleć książkę

terytoriów z Arabią Saudyjską Jordania uzyskała fragment wybrzeża o długości 12 km na południe od Akaby. Na rozwój miasta korzystny wpływ miało zawarcie w latach 90. układu pokojowego między Jordanią a Izraelem.

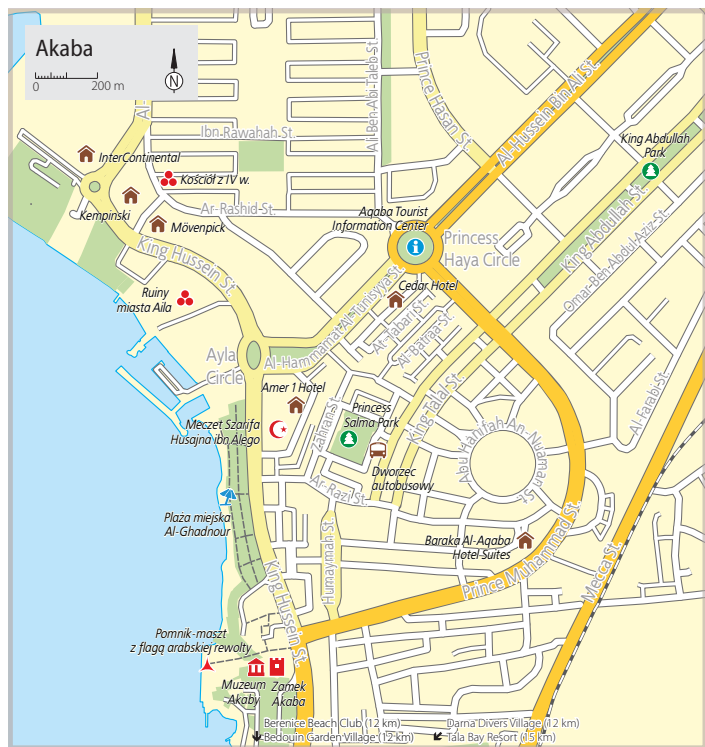
WARTO ZOBACZYĆ

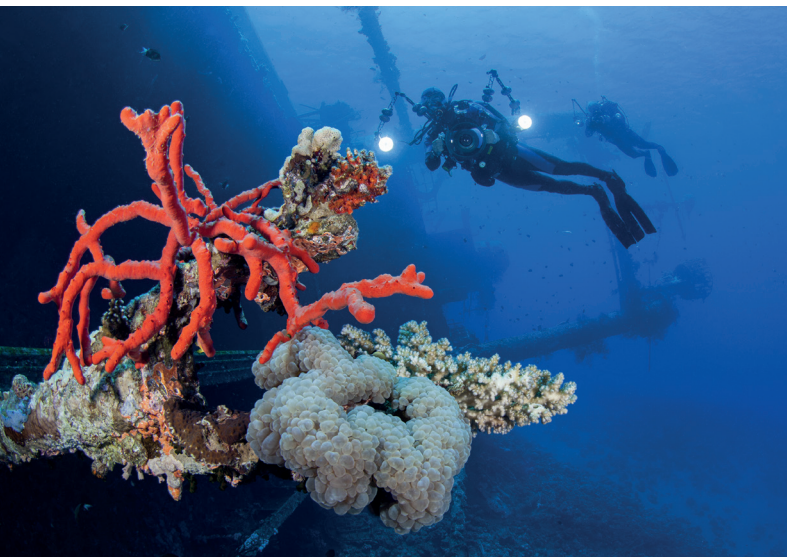
Miasto. Z dawnego miasta Aila pozostały tylko mizerne ślady – zarys murów obronnych, obejmujących teren fortu założonego na planie prostokąta o bokach długości ok. 150 m z licznymi basztami i czterema bramami. Znajduje się on między plażami hotelu Mövenpick a ulicą King Hussein. Jeszcze dalej od obecnego centrum, za wspomnianym hotelem, na rogu ulic Al-Ghazali

i Ar-Rashid można zobaczyć pozostałości murów **wczesnochrześcijańskiego kościoła z IV w.**

Kierujemy się na południe równolegle do wybrzeża ulicą King Hussein i po pokonaniu dużego ronda mijamy obecne centrum miasta z okazałym, białym meczetem Szarifa Husajna ibn Alego. Między morzem z brudną miejską plażą, przy której cumują **łódzie motorowe** z fragmentem przezroczystego dna do oglądania raf koralowych (godzinny rejs ok. 40 JOD za całą łódź, mieszcząca do 10 os.), a ulicą ciągnie się pełen zieleni i palm skwer.

Ulicą King Hussein dochodzi się następnie do skrzyżowania z ulicą Prince Muhammad. Tu z kolei widzimy kamienny **zamek** (w 2018 r. zamknięty z powodu

▲ Podwodny świat wybrzeża Akaby

renowacji), który powstał w XVI w. z nakazu mameluckiego sułtana Al-Aszrafa Kansuha al-Ghauriego, jednak wkrótce potem wpadł w ręce Turcji osmańskiej po rozgromieniu państwa Mameluków egipskich w 1516 r. Bliżej wybrzeża zaraz za murami zamku skrył się stary, kamienny dom. Mieści się w nim **Muzeum Akaby** (w 2018 r. zamknięte z powodu renowacji). Zgromadzono w nim zbiory archeologiczne, głównie pochodzące z wykopalisk w samej Akabie. Przed muzeum rozciąga się wcięty głęboko w morze plac z gigantycznym, wysokim na 137 m masztem z flagą o wymiarach 20 na 40 m (podobno piąta co do wielkości na świecie). Choć wydaje się, że są to barwy jordańskie, to jednak widzimy na maszcie flagę arabskiej rewolty antytyreckiej z lat I wojny światowej.

Plaże i rafy koralowe. Miejska plaża nie zachęca do kąpieli – jest tu niezbyt czysto, a ponadto kobiety nie powinny kąpać się w kostiumach, ale w pełnym ubraniu.

W sąsiedztwie centrum miasta w kierunku granicy z Izraelem swoje plaże mają wielkie hotele Mövenpick, Kempinski, InterContinental. Osoby niezakwaterowane w tych hotelach mogą z nich korzystać – ale opłaty za wstęp są bardzo wygórowane (min. 20 JOD/dzień).

Ciekawsze do plażowania są tereny na wybrzeżu w kierunku granicy z Arabią Saudyjską – to tzw. **południowe plaże** (South Beaches). Jadąc ku nim, trzeba najpierw minąć duży port towarowy, następnie odcinek stromego, dzikiego wybrzeża oraz terminal promowy. Strefa z plażami zaczyna się ok. 10 km od miasta. Są tu odcinki plaż strzeżonych (w sezonie letnim), ale większość jest niestrzeżona i najczęściej pozbawiona jakichkolwiek udogodnień – za to bezpłatna. Samotne kobiety absolutnie nie powinny kąpać się i plażować w skąpych kostiumach, ale już większej grupy takie ograniczenia nie dotyczą – choć panie w bikini mogą czuć się mało komfortowo stale

▲ Tala Bay

obserwowane przez miejscowych mężczyzn. Dlatego, oraz ze względu na większą czystość i możliwość skorzystania z parasoli, leżaków czy też sprzętu do pływania i snorkelingu, warto skorzystać z zamkniętych, płatnych plaż, np. na terenie **Berenice Beach Club** 📍 <http://berenice.com.jo>; 12 km od Akaby, 10 JOD/dzień, 5 JOD za wypożyczenie sprzętu do snorkelingu, gdzie są też baseny oraz restauracja, a obok przy brzegu ładne rafy. Obiekt współpracuje z firmą Sindbad Diving Club 📍 <http://sindbadjo.com>, który organizuje kursy nurkowania i wypożycza sprzęt, ponadto oferuje różne inne formy aktywności na wodzie. W pobliżu można nurkować w miejscu zwanym japońskim ogrodem oraz przy Cedar Pride, zatopionym wraku

niewielkiego statku, spoczywającego na głębokości 25 m. Dalej na południe są kolejne plaże bezpłatne z pięknymi rafami, a w pobliżu nich niedrogie hotele i kluby organizujące nurkowanie. W tej okolicy przy brzegu spoczywa na głębokości 5 m wrak czołgu. Jeszcze dalej, już bardzo blisko kolejnego portu handlowego i przejścia granicznego z Arabią Saudyjską, znajduje się wielki kompleks hotelowy z mariną jachtową i plażami **Tala Bay Resort** 📍 <http://talabay.net>, wstęp na plażę 10 JOD/dzień, na miejscu restauracje, baseny kąpielowe. Tu można nurkować (📍 **Deep Blue Aqaba Dive Center**, <http://www.deepbluedivecenter.com>), a także uprawiać windsurfing, pływać z nartami wodnymi, żeglować itp.

Informacja turystyczna

Aqaba Tourist Information Center (<http://aqaba.jo>) mieści się na parkingu przy ul. Al-Hammamat Al-Tunisyya. Można tu m.in. otrzymać dobrą broszurę informacyjną, a także listę działających w mieście i przy południowych plażach firm i klubów nurkowych (jest ich ponad 20).

Dojazd

Informacje dotyczące przekraczania granicy z Izraelem oraz przyloty na lotniska w Akabie i Ejłacie zamieszczono w rozdziale Informacje praktyczne (zob. s. 20). Samochodem można dojechać szosą nr 65 od Morza Martwego wzdłuż wielkiej doliny Wadi al-Araba. Trasę tę można wybrać

również, jeśli chce dostać się szybko do Akaby z Al-Karak. Drugą docierającą do miasta szosą jest tzw. autostrada przez pustynię. Chcąc dostać się do południowych plaż, omijając miasto, można na kilka kilometrów przed Akabą skręcić na obwodnicę, prowadzącą w kierunku granicy z Arabią Saudyjską z dala od miasta, wśród gór, i docierającą na wybrzeże tuż przy przejściu granicznym (lub krótkim łącznikiem przy terminalu promowym na początku plaż południowych).

Dworzec mikrobusów znajduje się blisko centrum przy ul. King Talal. Codziennie przed południem czekają tu na pasażerów pojazdy udające się do Wadi Musa, ale ruszają dopiero po uzbieraniu kompletu pasażerów, co może zająć całe przedpołudnie. Stąd także rusza wczesnym popołudniem (niekiedy także rano) mikrobus do wioski Wadi Rum. Regularnie za to jeżdżą małe busiki do południowego dworca w Ammanie. Wyjątkiem są natomiast te jadące do Al-Karak (szosą nr 65), które odjeżdżają z osobnego przystanku na tyłach meczetu przy ul. Humaymah.

Firma JETT (www.jett.com.jo) ma swój osobny dworzec obok hotelu Mövenpick. Komfortowe autobusy ruszają stąd 6 razy dziennie do Ammanu, a 3 razy dziennie aż do Irbidu. Ponadto oddział turystyczny (www.jtt.com.jo) oferuje codzienne transfery do Wadi Rum i Wadi Musa.

Noclegi i wyżywienie

W mieście działa kilka wielkich sieciowych hoteli, nastawionych głównie na przyjmowanie grup zorganizowanych, choć oczywiście również indywidualnych turystów – to 5-gwiazdkowe hotele Mövenpick, Kempinski oraz DoubleTree (Hilton). Przy południowych plażach są jeszcze kolejne luksusowe hotele Mövenpick Tala Bay oraz Radisson Blu Tala Bay. Innych hoteli o niższym standardzie też jest mnóstwo, a niektóre oferują nawet nie tylko pokoje, lecz także niewielkie apartamenty wakacyjne. Jeśli zależy nam tylko na plażowaniu

i nurkowaniu, najlepiej wybrać ofertę hoteli przy południowych plażach.

Prawdziwym zagłębieniem niedrogich, popularnych restauracji i jadłodajni jest uliczka Raghadan na tyłach meczetu Szarifa Husajna ibn Alego. Tu także znajduje się targ warzywny, piekarnie i sklepiki spożywcze (między tą ulicą a równoległymi uliczkami). Komu zbrzydło bliskowschodnie jedzenie, może udać się nawet do restauracji McDonald's na duży rondzie Ayla Circle.

◆ **Amer 1 Hotel**, ul. Raghadan, tel.: +962 775616802, rezerwacja także przez www.booking.com. Zapewne najlepszy z tanich hoteli w ścisłym centrum, pokoje z łazienkami już za 25 JOD/dwójka.

◆ **Baraka Al-Aqaba Hotel Suites**, ul. Al-Manara, tel.: +962 778182360, baraka.hotel@hotmail.com, rezerwacja także przez liczne portale rezerwacyjne. Dość nowy obiekt ok. 400 m od zamku i placu z flagą w głąb łądu, przy ulicy równoległej do ul. Prince Muhammad. Doskonały stosunek jakości do ceny wygodnych apartamentów z klimatyzacją.

◆ **Bedouin Garden Village**, plaże południowe ok. 12 km na południe od miasta, tel.: +962 795602521, <http://bedouin-gardenvillage.com-jordan.com>. Jeden z kilku podobnych obiektów tuż obok plaży. Noclegi w pokojach lub minibusach z własnym łazienkami, na miejscu basen, można wykupić wyżywienie oraz wypożyczyć sprzęt do snorkelingu.

◆ **Cedar Hotel**, ul. Eshbeliah, tel.: +962 798203319, <http://cedarhotel.com-jordan.com>. Dobrej jakości hotel 3-gwiazdkowy blisko centrum. W sezonie 55 JOD/dwójka. W cenie śniadanie.

◆ **Darna Divers Village Beach Hotel & Dive Center**, obok Bedouin Garden Village, tel.: +962 799563963, rezerwacja przez popularne portale rezerwacyjne. Od 35 JOD/dwójka, organizacja nurkowania na pobliskiej plaży.

Słowniczek polsko-arabski

ZASADY WYMOWY

Znak ' symbolizuje dźwięk przydechowy (hamza), tworzący się w niedużej pauzie między samogłoskami.

Podwójne spółgłoski należy wymawiać starannie, bo są ważne dla znaczenia wyrazu.

Sylaby typu si, zi wymawia się twardo, spółgłoskę rz jako oddzielnie brzmiące r i z, ale dż jak dż.

Zastosowane w zapisie h/ch wynika z obecności w arabskim dwóch różnych dźwięków mowy, jak w języku staropolskim (herbata lub chleb).

POZDROWIENIA I ZWROTY

GRZECZNOŚCIOWE

Pokój z tobą (najczęściej używane) – As-salaam
alajkum (odpowiedź: ła alajkum as-salaam)

Dzień dobry – Sbah Ichir

Do widzenia – Besslama

Dziękuję – Szukran

Proszę – Men fadlak

Witam – Ahlan ła sahlan

Zwrot powszechnie używany przy różnych okazjach – Inszallah (oznacza mniej więcej „kto to wie/Bóg jeden wie”)

LICZEBNIKI

0 – sifir

1 – łahad

2 – itnin

3 – talata

4 – arba'a

5 – khamsa

6 – sitta

7 – sab'a

8 – tamania

9 – tisa'a

10 – aszara

100 – miyya

1000 – 'alf

PRZYDATNE SŁOWA

tak/nie – na'am/la

dzień/noc – nahar/lajl

tydzień – usbu

dzisiaj/jutro – ljoum/ghedda

rano/wieczorem – sabah/masa'an

lekarz – tabib

w lewo/w prawo – aljasar/aljamin

prosto – al'amam

wejście/wyjście – duchul/churudż

pociąg – tren

dworzec kolejowy – lagar

autobus – bas

dworzec autobusowy – mahattat

bilet – tazkera

kasa – asz-szubbak

łaźnie – hammam

meczet – dżam'a

plac – saahat

poczta – barid

policja – szurta

ulica – sharia

chleb – khubz

herbata – shai

kawa – ahwa

mięso – lahma

mleko – halib

ryba – samak

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

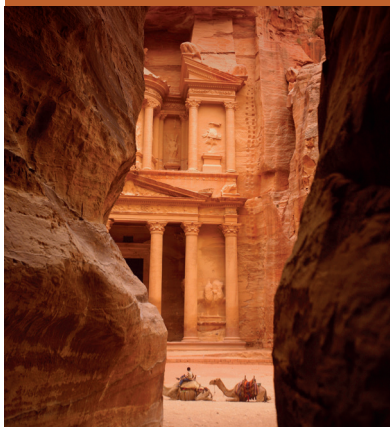
Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Jordania

to niewielki kraj, ale zachwycający różnorodnością atrakcji, takich jak Petra, czyli doskonale zachowane skalne miasto, grecko-rzymskie budowle w Gerazie, Gadarze i Ammanie, słynne „zamki na pustyni” i twierdze krzyżowców. Prawdziwym skarbem jest też tutejsza przyroda. Na odkrycie czekają spektakularne formy skalne pustynnej Wadi Rum i majestatyczne kaniony. Niezapomnianym przeżyciem będzie też kąpiel w Morzu Martwym oraz nurkowanie pośród rafy koralowej w Morzu Czerwonym. Jeśli dodamy do tego doskonałą bliskowschodnią kuchnię i przyjaznych mieszkańców, otrzymamy przepis na udane wakacje.

Zabytki starożytnego świata

Bezkresna **pustynia**

Spektakularne **kaniony**

Kąpiel w Morzu Martwym

Nurkowanie pośród rafy koralowej

Specjały **bliskowschodniej kuchni**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
● <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
● <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:
ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-5172-1

Cena 26,90 zł